

Író-olvasó találkozó

„*céhlegények-utódja-vándor,
mindig-más-göncbe-öltözt*”

Egy lírai költőnél mindig szempont – még ha nem is tudatosan – a bemutatkozás. Afféle „*látva lássanak*” (Ady). Ehhez egy rövid életrajzi kronológia kínálja a legjobb példát. Soós Zoltán ciklusindítónak szánt verse – „*Summa*” – azonnal el- és belehelyezi az olvasót a költő világába. Fölseperedvén, nyughatatlan érzelmi-gondolati és cselekvési vágya sokféle munkakör betöltését kívánta. Felnőtt korára sűrű tapasztalattal, ironikus-önironikus, groteszk hangulattal lépett a Parnasszusra vezető első lépcsőfokokra. Ismerkedvén a világgal, környezetével, szűkebb-tágabb társadalmi terével – azonnali, hitvallásszerű lenyomattal, s ettől tántoríthatatlan magatartásformával haladt előre. Ennek vagyunk tanúi a ciklus verseiben.

SUMMA

Vándorlok, mint a céhlegények.
Cipzárás iszák vállamon.
Iszákos! – kancsal vélemények
fricskáit rég nem fájlalom.

Vándorlok, bárhogyan neveztek,
s titkaitokat ellesem,
míg mások tisztséget szereznek
bütykölgetve, kényelmesen.

– Induló göncömet s a csizmát,
overálra cseréltem át;
nyúztam köpenyt, mocskosat,
tisztát,
lakkcipőt és egyenruhát.

Etettem martinkemencéket.
Belém mart az esztergapad.
Őszintének nevelt az élet
vándorló éveim alatt.

Kit bánt: a múlttól más mit állít,
míg kencéli ifjúkorát?
Én hittal sirattam el Sztálint
bömbölő hangszórókon át.

Népet műveltem. Vasat hordtam.

Téregettem művészeket.
Huszonöt brigád tagja voltam.
Felhergelt kormányrendelet.

Újságokhoz is elvetődtem,
lettem „izgága” munkatárs,
igaz szívvel, szidott időkben,
dacból, hogy fakult a varázs.

Ültem tankokban, „terep-helyen”,
a hajrát nyögte fenekem,
s amikor páncélba fejeltem:
sajgott..., de megérte – nekem.

Borzalmat rámtestálni várt a
nem-hivatalos alvilág;
ha rettentett csavargók átka,
ösztönöztek avas viták:

hogy: öröklött, hogy: társadalmi;
hogy: mindig más a felelős;
a rosszat miért kell takarni,
ki a gazember, ki a hős?

Munkásórruhában – ha kellett –
árvizeken gázoltam én.
Gunnyasztottam pilóták mellett,
helikopter fedélzetén,

míg lenn az örült ár tarajlott,
fenn: lélek-ázott emberek;
vén céhlegény, néztem e harcot:
ez az igaz dal, a Remek!

Zuhant velem a *szimulátor*,
kezem billentyűt nem talált,
s átéltem – földön szállni bátor –
a szörnyű, *elképzelt* halált.

De aztán játszhattam az éggel:
felszálltam hőlégsugaras,
Napot kergető harci géppel!
... Majd *mély*-re váltott a *magas*:

Szerelem, szétrobbant szívárvány:
gőzétől elapadt szavam.
Szesszel szíttott halotti máglyán
aztán elégettem magam.

*

Kilincstelen szobám falára
drótháló szabdalta a fényt;
s hajdú ősök vérének hála:
megléltem a régi legényt,

a józan céhlegényt – s poromból
feltámadtam, mert így muszáj!
Nem tudom még: hogyan dorombol,
vibrál a lokátor-sugár;

miért hódít a nagy sebesség
veszélye, mint a szerelem:
fiunk könyörgi, hogy bevessék
s a szédült éggel egy legyen,

lehet merész pilótalélek,
csak egyszer tévedhet – szelíd
pacsirták, tolvaj seregélyek
földhöz verik, megölkhetik.

Miért: elúszó milliárdok,
ha ürbe-lőtt, fürkész szemek
keringnek, minden titkot látók:
erődöt, esettségedet?

Béke-é a Béke, bölcs nyugvás,
vagy időt nyerő hadova?
Mit tart a Seregről a munkás.
s a munkásról a katona?

– És nem mondtam el annyi mindent,
hogy krónikási mániám
kedvtelve kíséri az istent,
dízsírhely nem fog várni rám;

nem mondtam el: mért nem marasztalt
érdek-fütyre forgó fotel,
egy-két olajzagú vasas dalt –
amit csak én mondhatok el:

céhlegények-utódja-vándor,
mindig-más-gönche-öltözött,
akaratlan-is-koordinátor
szerszámok s fegyverek között.

(1977)

AGGÓDNAK ÉRTED

AGGÓDNAK ÉRTED! (végig nagybetűvel)
– mondom magamnak – vélt barátok, s felkent
izék, akiknek ezért dupla percent
dukál, fiam, légy büszke erre s túrd el.

Nem kerül pénzbe, hát: aggódnak érted,
s ha nem igényled? – még több úri báj van
e gesztusban: minden jobb társaságban
divatosak a humánus erények.

Aggódnak, mert élhettem volna könnyen:
okos-tóniként, langy-meleg közönyben,
népem nyakán, akár a többi lángész.

De elkövettem azt a *ritka* vétket,
hogy nem szedek fel jogtalan dohányt, és
nem csinálom azt, *amihez nem értek*.

(1963)

A KÖVÉRSÉG

Óh, te kövérek szent kövére,
Apollinaire, testes poéták
vigasza, derűs menedéke:
jókedvemet táplálja példád.

Mert bizonyosság: nagyapáim
girnyósága bosszult meg engem;
s ki gaz, hazánk uborkafáin:
nem versemtől, *súlyomtól* retten...

Spontán gyarapszom! – Irodalmi
hizlaldánkban tápszert csak vajmi
kevés számú ártány habzsolhat.

S ha a költő „lángoló lélek”:
coki, zsenik! enyém a holnap!
saját zsírom van – *soká égek!*

(1966)

SZÉL VER

A szédült szellő sárga-zöld
bozóttengert remegtet.
Tétlenkedem, akár a föld,
mibe dudvát vetettek.
Mekhajtom parlag-derekam.
Nem serkent régi dallam.
Dudvák között szánom magam.
Szél ver: saját hatalmam.

(1977)

BUNDÁSOK KÖZÖTT

Amíg a bundás csörtetve első
követelni: mit nem kapott:
dühöd legyűrve, lázadt, tévelygő,
vad öcséidet oktatom.

– Kitakart szívű bátyám, megkésett
intelmeidet hordozom,
s képmutatáson köszörült kések
kicsorbulnak a torkomon.

(1977)

ÍRÓ-OLVASÓ TALÁLKOZÓ

Itt áll. Nézzétek! Megtapintható!
Kész a szokásos ceremóniára.
Negyven éves múlt. 78 kiló.
Befelé nőtt prófétai szakállá.

Mondják: lélekben tarló-kopaszon,
még domborít – ha megfizetnek érte.
Kicselezte már: nő, gacsos haszon,
és hivatal vetette volna térdre.

Ha int a nyüzsgő műsorvezető,
alázatosan önmagát kínálja;
piacra kerül: haza, szerető –
ahogy a nyájas fogyasztó kívánja.

Malackodik – a pislá kuncogást
rutinnal szítja lobogásra: nesztek!
Testén kacagtató bohóc-palást:
hecc-kantussá szótt bojtortján-groteszkek.

Amíg nevettek: észrevétlenül
meséje csendes fájdalomba ment át.
„Ez az!” – röhej röhejtől részegül.
Nem embert láttok benne, csak legendát.

Kopott hitéről motyog valamit:
elhagyta asszony, elhagyták a társak.
„Micsoda ripacs! Ni, hogy alakít!”
és szárnya nő a csipasz-harsogásnak.

Majd lelkesedik: – „Mint egy katona,
dísz-rendőr vagy fizetett forradalmár!”
Vállalni mindent! – zúg a hahota,
hisz bátorsága rég csak port kavar már.

És nem halljátok végső mondatát:
Nem akart lenni eszmélése óta
más, csak jövőendő bölcs ükunokák
hátra-küldött tudósítója.

(1977)

KATAPULTÁLOK

Kalandjaimat magam akartam.
Próbára-gyengék röhögtek rajtam.
Tudtam én végig: kései, dőre
kamaszkorom hajt,
s telve mesékkal, józan mezőkre
ereszkeдем majd.
– Vége, modorra savanyult álmok:
mese-gépemből katapultálok ;
MIG-ek, katona-hőseim s szende
ringyócskák: tente!
Bennünket úgyis kihasznált rendre,

mind, ki tehetta.
Gyermekkoromban felnőtte kentek,
gürcöltem, amíg mások pihentek.
Felnőtte érve játszani jó volt:
és a figyelmes
Ügyelő szidva, dicsérve kódolt:
„Hoppsza, te, lelkes!”
Kinek gyanakvás jut, kinek érdem:
követelt más, én kérni se kértem;
nekem a gond járt – másoknak rejtett
betét a bankban;
tollasodó *meggyőzendők* mellett
csóró maradtam.
Magamat igen erősnek hittem:
családom széthullt, számon az Isten.
Tudatom minden Poronddal: régi
címem: sztornózott!
Keressenek új
ingyen-bohócot!

(1977)

KÜLDETÉS

Száműzetésem lassanként lejár:
magam kerestem – magam szüntetem meg.
Dajkám, drága menedékem, te gyár,
kemény kiképzőm, tisztelgek nevednek.
Száműzetésem esztendeivel
iszákomban a placra visszatérek,
fürkészni, tenni, ítélni, mivel
igazak között is rothaszt az érdek.
Vagyok a mindent-sínylők követe,
útravalóul ennyit örököltem:
úgy mérjem meg az embert: követ-e,
s lennék-e véle egy lövészgödörben?
Rejtjeleimet várja bázisom,
felderíteni – üzen – el ne késsem:
kik, mik, s miféle eszme-fázison
tüsténkednek az osztály-átverésben;
és megszólni, ki megkeseredett,
s ki ellenével összeforrva darvad,
mogyorózni a csend-cseleket.
szórabírni a néma forradalmat.

Ennek visszája:

Lelkem ragyog, mint tört-arany a fán.
Illendő volna – ha késve is – holmi
zsíros buliban, bölcs arany-apám,
tíz év után egy nagyot harácsolni!

(1977)

HONVÁGY

Újra a vágy. A honvágy.
Mennék megint haza.
Nyakamra ült a város,
a házak halmaza.
Fejemre dőlt az otthon.
Csak szitkot tud a szám.
Otthonról hazamennék,
de hol van a hazám?
Nápolyban, Habarovszkban,
vagy Buhara kövén,
csak Óbuda vonzását,
csak azt éreztem én.
Most újra itt a honvágy,
most újra a suta
téblábolás – mi vonz hát:
Nánás? Ózd? Óbuda?

Nánás hívása ért el,
kész nyugtot adni tán?
Porladó ősöm kísért,
a hajdú-kapitány?
Múltam tüköre villan,
hogy jövöm fölfedi?
Apám emléke éled,
erőm feltölteni?
Csikó-korom pusztáin
bóklászó babonák
s betyárok koppja koppan
az idő-falon át?
Elföldelt, rossz kisujjam
vágyik a csonk után?
Mi vonz, mit nem találok
Ózdon vagy Óbudán?

Ózd: fogadalmak völgye,
edzett acél-alap,
melyen kormos-keménnyé
érelt szülém, a Nap.
Hol hitem ötvöződött,
mely nem póz s átmenet,
se szél-nyalt szélkakas, se
szaltó, se rák-menet.
Ózd, ahol óriási
zászlós kémény-rudak
búcsúztattak a rajtnál,
s mutattak jó utat.
Eszmém kemence-fénye,
Ózd: harsány gyár-duda
hangod harmonizálta
szívemben, Óbuda.

Adta kürtöd kisöccsét,
kohók helyett hajót,
hamisra fordult mámort
üzni, adott valót;
otthont és feleséget,
s bár visszavette már:
enyém a fém-valóság,
s vigasztalom a gyár.
Enyém a régi, apró
házak emléke, mind,
élek hajókovácsok
törvényei szerint.
Értem beton-világod,
míg öblödből fut a
hajók nyája a messzi
vizekre – Óbuda.

És mégis itt a honvágy,
s az álmok éjszaka,
hangok kovács-ütemre:
haza, haza, haza!
Nincs istenem és mégis
merengő ünnepem
a harang-bongás: emlék-
kötél lendül velem.
A gyár füstjében érzem
a csorda-por szagát,
két tenyérrel takarnám
a tépett klott-gatyát,
egy régen elfelejtett
rigmus, egy messze tűnt
Szabad Föld Téli Este
mohó, nagy csendje fűt;

tanyasi tizenhármak
tanulóotthona,
tizenhárom palánta,
tizenhárom csoda.
Nem eszme, pompa, ünnep,
mely egyre felkavar:
Csőrege-íz! Diófa!
Vén dülő! Régi dal!
– Megtérni kész a vándor,
s ha balgán azt hiszi:
évek távcső-fonákján
a bölcsője picit;
hazát találva, ámul:
csikó-korom szerény
hajléka óriás lett –
és apró lettem én.

(1977)

ALKU

Akarsz-e lenni, lelkem, Ágnes,
parányi, édes özvegyem?
Hogy majdan eme dundi vátesz
híre az elsők közt legyen:

lennél-e elszánt gondozója
annak, mi utánam marad?
Foggal-körömmel aki óvja,
hogy ne tépázhassa a vad

utókor, szóból, amit szőttem,
és töröltem vele korom
siheder-képét, melyre bőven
csapódott máz: mocsok, korom?

Lennél-e Árva Múzsza, Bálvány
(sznobéknak), s juss-ügyekben Gond?
Az Átdobottak Utca-Bálján
a táncot megnyitnád-e mondd?

– Azon a pompás temetésen
kuncogj, mellőzd a könnyeket,
hisz Rád hagyom hét rugós-késem,
s százötven mini-könyvemet.

És – persze, persze – Összes Versem,
– szütyője: vén, vagány-derű –.
Talán megélsz belőle, lelkem,
Te forró porcelán szemű !

Ha nem: jön egy legény, ki százszor
pótolja – ígérem Neked:
doppingolom a túlvilágról –
a rám áldozott éveket.

Nos, áll az alku? – ha jeleznéd:
Kossuth-díjam még átveszem,
(parányi özvegy – hol van az még!)
s bújjunk az ágyba, Ágnesem!

(1977)

A TELHETETLEN ÉNEKE

Éjfekete Trabantra vágyom,
én, telhetetlen mély-magyar;
ez a lidércem, ez az álmom,
mely ápol s felkavar.

Éjfekete Trabantban ülve
bejárnám új-gazdag hazám,
s dalra – pompáján lelkesülve –
méltán fakadna szám.

Biciklis dísz-rendőrök éke
kísérne, s konvojnyi irigy.
Szólnék a nép halk éljenére:
„Csak így tovább! Csak így!”

Drága népem, az Olvasó Nép
imádna: géniusz-fiát;
hol ily magasra hág a jólét:
már nem litániát,

csak Soós-t akar, Soós-t éjjel-nappal,
ki a szentek helyébe lép.
S hívna: „Jövel, éjszín Trabanttal!
Így idvezül a nép!”

– Éjszín Trabantra s arra vágyom,
hogy benne egy nép-ünnepen,
megtörj végre arany-virágom
és – lefeküdj velem!

(1977)

ÁGYÚVAL VERÉBRE

Ágyúval lőttem egyszer verebekre.
És megorroltak rám a verebek:
vadászegyletbe tömörültek, aztán
– fordult a kocka – s most én remegek.

Így van ez rendjén? A történelemben
hol vad az ember, hol pedig vadász?
Hol a kibuggyant vérbe mártja tollát,
hol farka alá csalánt csap a frász?

De nem is félek: múltbéli, vadorzó
hírem álcázó kámzsát von körém,
s balról szemlélve magam: a tükörben
vadásznak látszom! Keserű fölény

sugárzik rólam, némi bölcsességgel.
Ilyenkor gyorsan papírra vetek
egy-két merész vadászkalandot, s morcos
tükörképemmel elbeszélgetek:

Hogyan vadásztunk italtra, sikerre,
de nem említjük azt a sok *bakot*,
dágványt, pocsétát, tilalmi keresztet
amit az élet elébünk rakott.

– És egyszemélyes vadásztársaságom
fölött magasztos irodalmi álom
lebeg – tudom, szerénytelen vagyok –:
vágyom a NIMRÓD-lapban megjeleni,
hogy ismerjenek végre a NAGYOK.

(1978)

UTÓVIZSGA ÉS BÚCSÚ

Hogy mimre kukkerez a Nap:
nem mondom el, hiszen manapság
ez oly ritka játék;
ám legyen ez a pár gügye
sorocska itészek ügye:
szemérmes ajándék.

Kaján képű forgók tövén
kucorgok, szuszogó eretnek,
s rondítok épp a Szép Ölén.
Nézem: a nyulak kinevetnek.
Körül a földön minden él:
pók surran, fénylő bogár mászik,
kezemben nagy forgólevél,
kezemben hús forgólevél,
s arcomon nyugalom virágzik.

Tücsökzenére móríkás
katicabogár vígan táncol,
s nem retteg, hogy az óriás
felette töprengve szipákol.
Égen felhő-nyáj kódorog:
kémelek: vajha mit csinállok;
s kuncogva rátok gondolok,
röhögve rátok gondolok
kritikusok, ti, janicsárok.

Hogy mimre kukkerez a Nap:
nem mondom el, hiszen manapság
ez nem ildomosság;
s úgyis, amit a naprafor-
gótáblában bogár szagol:
cinkos esők lemoszák.

(1978)

INTELEM

A vagányságot add fel, öregem,
– intenek –
póz az:
– görbülj, derekam:

hisz nem segít sem üvöltés, sem ének
a közönyben paskolók tömegén.
S kiváltképp nem, mikor korunk hősének
bank-betétje és aranyere van.

(1977)

JÓSLAT

Az én halálom hirtelen halál lesz –
számos társam jósol heherészve:
fültövön hasít – beteg világ, kámpec! –
egy bűnöző ólom-kelevéze.
– Ez az elmúlás mégis szebb szívemnek,
mint fetrengeni, kínoctól mutálva,
ha megsuhint – ezt meghagyom néktek –
e bendő-ország divatos gutája.

(1977)

IRODALOM '75

Ma én írok rólad, holnap
te dicséred snájdigságom;
holnapután ha megrólak:
te kikéred, én megbánom.
Megbocsájtó válaszodra
válaszomat várja tollad,
s válaszaink válaszára
válaszadók válaszolnak.

(1977)

EZ VAN

Végrendelet a repülőút előtt

A nép ütőerén
tartottam jobbomat,
s balommal egy-két
nagy frászt lekevertem.
Elküldtek értem egy
szárnyas-lovat:
de *kaptás* volt,
s túskekarók a nyergen.

Inkább maradtam lúdtalpas vagánynak,
született úri lúdtalpasok ványadt
bandáján kívül váltig csak szegénynek:
ezért volt szavam vitriol s nem ének.
Mert *érteni siettem* a világot:
dünnyögtek rólam minden marhaságot –
érthetőn írni:
próbáltam, de mondják: koma, kár volt!
Ez van. S fejfámra végül majd egy régi
költő-haver kuncogva ezeket vési:
*„Itt nyugszik Sós, ki
életében mindig paprikás volt!”*

(1965)